

Gemeente Soest Birkstraat 84 te Soest

Bureauonderzoek en
Inventariserend veldonderzoek (verkennende fase)

BAAC Rapport V-12.0118

juli 2014

Auteur:

mw. drs. A. Buesink

Status:

definitief

Colofon

ISSN: 1873-9350
Auteur(s): drs. A. Buesink
Veldmedewerkers: dhr. W. Bergman
Cartografie: drs. A. Buesink
Redactie: drs. P. Weterings
Copyright: JOOP BV te Barendrecht / BAAC bv te Deventer

Autorisatie (senior archeoloog): drs. P. Weterings 26 april 2012

PW

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van JOOP BV te Barendrecht en/of BAAC bv.

BAAC bv
Onderzoeks- en adviesbureau voor Bouwhistorie, Archeologie, Architectuur- en
Cultuurhistorie

Graaf van Solmsweg 103
5222 BS 's-Hertogenbosch
Tel.: (073) 61 36 219
Fax: (073) 61 49 877
E-mail: denbosch@baac.nl

Postbus 2015
7420 AA Deventer
Tel.: (0570) 67 00 55
Fax: (0570) 61 84 30
E-mail: deventer@baac.nl

Inhoud

Inhoud	5
Samenvatting	7
1 Inleiding	9
1.2 Ligging van het gebied	9
1.3 Administratieve gegevens	11
2 Bureauonderzoek	13
2.1 Werkwijze	13
2.2 Landschappelijke ontwikkeling	13
2.3 Bewoningsgeschiedenis	14
2.3.1 Archeologie	14
2.3.2 Historie	16
2.4 Archeologische verwachting	17
3 Inventariserend veldonderzoek	19
3.1 Werkwijze	19
3.2 Veldwaarnemingen	21
3.3 Verkennend booronderzoek	21
3.3.1 Lithologie en bodemopbouw	21
3.3.2 Bodemverstoringen	21
3.3.3 Archeologische indicatoren	21
3.4 Archeologische interpretatie	22
4 Conclusie en aanbevelingen	23
4.1 Conclusie	23
4.2 Aanbevelingen	24
5 Geraadpleegde bronnen	25
Bijlagen	27
Bijlage 1	overzicht van geologische en archeologische tijdvakken
Bijlage 2	boorbeschrijvingen

Samenvatting

BAAC bv heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor plangebied Birkstraat 84 te Soest. Op basis van het bureauonderzoek en het verkennende booronderzoek geldt een hoge verwachting op resten gerelateerd aan de herenhuizen en inclusief een gracht, eventuele middeleeuwse of nieuwe tijd boerderijen en erf resten en / of ontginningssporen. Daarnaast kunnen archeologische resten uit eerdere perioden niet worden uitgesloten. Vanwege de verstoring van de top van de bodem worden echter geen intacte vuursteenvindplaatsen meer verwacht. Tijdens het verkennende booronderzoek zijn op twee plaatsen grachtvullingen aangetroffen. Een proefsleuvenonderzoek wordt aanbevolen om de archeologische resten in het plangebied te karteren. De sloop van de huidige bebouwing kan plaatsvinden tot aan maaiveld. Beneden maaiveld is een archeologische sloop begeleiding noodzakelijk. Een andere optie is om in overleg met de gemeente Soest archeologievriendelijk bouwen te overwegen.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

In opdracht van JOOP BV heeft het onderzoeks- en adviesbureau BAAC bv een archeologisch bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek met behulp van boringen (verkennende fase) uitgevoerd in het plangebied Birkstraat 84 te Soest. Het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van twee bouwaanvragen. De geplande verstoringsdiepte bedraagt 1 m beneden maaiveld, daarnaast zal worden geheid. Er bestaat een gereede kans dat eventueel aanwezige archeologische waarden verstoord of vernietigd worden.

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een omschreven gebied aan de hand van bestaande bronnen. Met behulp van de verworven informatie wordt een specifiek archeologisch verwachtingsmodel opgesteld.

Het inventariserend veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek heeft tot doel inzicht te krijgen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden en om de intactheid van het bodemprofiel te bepalen.

Tijdens het onderzoek dienen de volgende onderzoeksvragen uit het Plan van Aanpak.¹ te worden beantwoord:

- Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?
- Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?
- Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?
- In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Het onderzoek is uitgevoerd Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.2², het vigerende gemeentelijke beleid en het onderzoekspecifieke Plan van Aanpak.

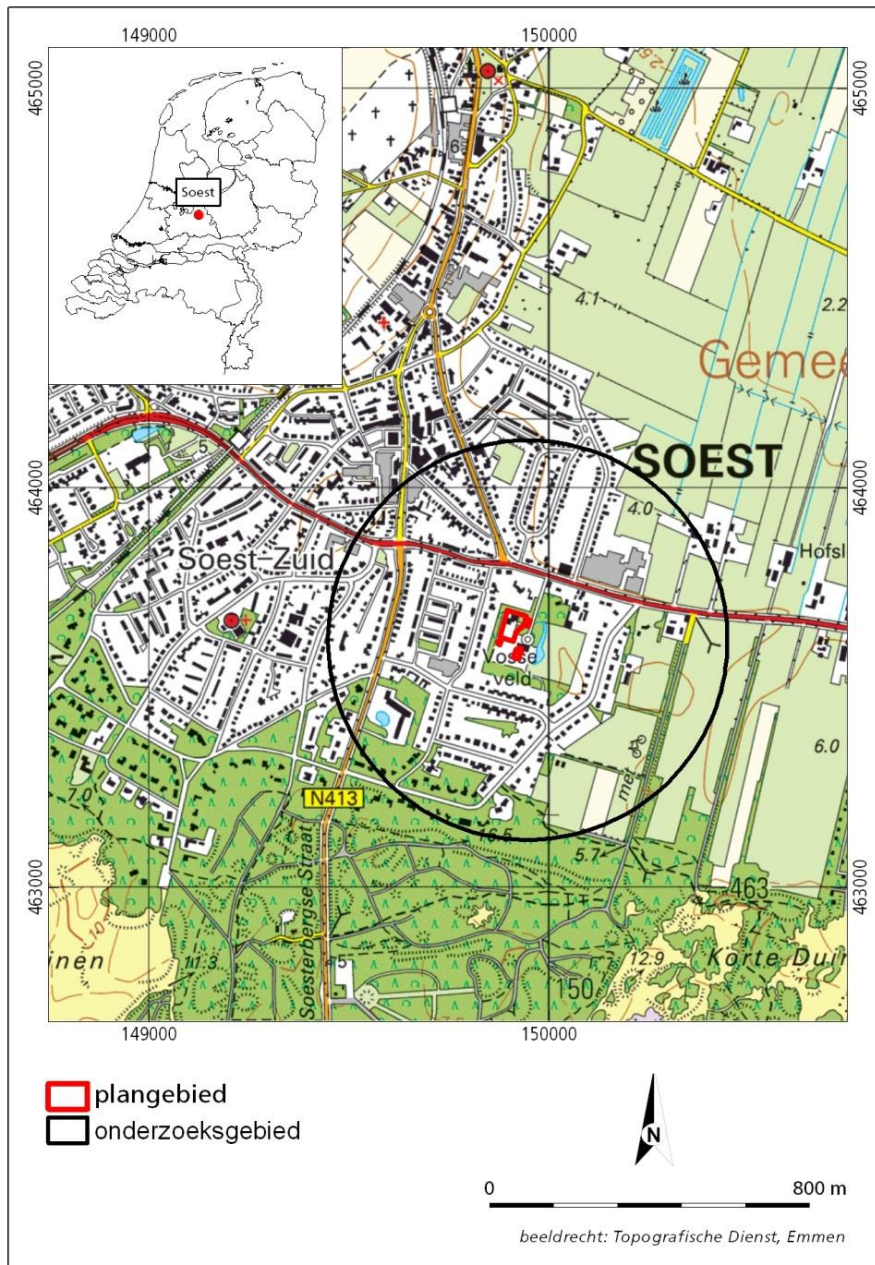
1.2 Ligging van het gebied

Het plangebied bevindt zich aan de zuidoostkant van Soest en ligt te zuiden van de Birkstraat (N221). Het landgoed Vosseveld wordt in het westen begrensd door

¹ de Bondt 2012

² CCvD 2010.

de Vosseveldlaan, in het zuiden door de Hildebrandlaan en in het oosten door Bartolottilaan. Het plangebied betreft de bouwlocaties binnen dit landgoed. De bestaande school zal worden gesloopt en hier zal nieuwbouw plaatsvinden (figuur 3.1). De nieuwbouw wordt gefundeerd op heipalen. Daarnaast worden twee bergingen gerealiseerd. Als laatste vinden mogelijk werkzaamheden plaats naast het herenhuis. Dit huis zal blijven staan. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 3.540 m². Voor het bureauonderzoek is informatie gebruikt van een onderzoeksgebied met een straal van 500 m rond het plangebied. In figuur 1.1 is de ligging van het plangebied en het onderzoeksgebied weergegeven.

Figuur 1.1 Ligging van het plangebied.³

³ ANWB 2004.

1.3 Administratieve gegevens

Provincie:	Utrecht
Gemeente:	Soest
Plaats:	Soest
Toponiem:	Birkstraat 84
Datum opdracht:	4 april 2012
Datum veldwerk:	17 april 2012
Datum rapportage:	26 april 2012 en 7 juli 2014
BAAC-projectnummer:	V-12.0118
Coördinaten:	149893 / 463687 149951 / 463671 149925 / 463572 149878 / 463628
Kaartblad:	32A
Oppervlakte:	3.540 m ²
Datering:	laat-paleolithicum tot en met nieuwe tijd
Onderzoeksmeldingsnummer:	51624
Onderzoeksnummer:	41509
AMK-terrein:	n.v.t.
Waarnemingnummer(s):	n.v.t.
Vondstmeldingsnummer(s):	n.v.t.
Type onderzoek:	bureauonderzoek en verkennend booronderzoek
Opdrachtgever:	JOOP BV dhr. W. van Vliet Postbus 337 2990 AH Barendrecht
Bevoegde overheid:	Gemeente Soest dhr. A.C. de Jong
Beheer documentatie:	Bibliotheek Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en archief BAAC bv.
Uitvoerder:	BAAC bv, vestiging Deventer Postbus 2015 7420 AA Deventer tel. 0570-670055
Projectleider:	drs. A. Buesink a.buesink@baac.nl

2 Bureauonderzoek

2.1 Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek is aan de hand van bestaande bronnen een archeologische verwachting voor het plangebied opgesteld. Bij de inventarisatie van de archeologische waarden is gebruik gemaakt van gegevens uit het Centraal Archeologisch Archief (CAA) en het Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), evenals de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW). Hierbij is het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) gebruikt. De gemeentelijke archeologische verwachtingskaart is geraadpleegd.

Met name voor de recentere archeologische periodes zijn diverse historische bronnen geraadpleegd, daarnaast is contact opgenomen met de lokale amateurarcheologen.⁴ Er is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand Nederland en oude topografische kaarten. Literatuur over de geologie, geomorfologie en de bodemopbouw van het onderzoeksgebied is eveneens bestudeerd om op basis van locatiekeuze-theorieën een uitspraak te doen over de kans op aanwezigheid van archeologische resten.

In navolgende paragrafen worden de resultaten van het bureauonderzoek beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een synthese in de vorm van een specifieke archeologische verwachting. Een opsomming van de geraadpleegde literatuur en gebruikte kaarten is terug te vinden in de literatuurlijst. Voor een tabel met een overzicht van geologische en archeologische tijdvakken wordt verwezen naar bijlage 1.

2.2 Landschappelijke ontwikkeling

Vanwege de ligging binnen de bebouwde kom van Soest is het plangebied niet gekarteerd op de geomorfologische kaart⁵ en de bodemkaart.⁶ Op basis van extrapolatie van de omliggende eenheden is waarschijnlijk gordeldekzand aanwezig met als bodemtype een enkeerdgrond. Gordeldekzand wordt geologisch gezien gerekend tot de Formatie van Boxtel.⁷

Het plangebied bevindt zich nabij een stuwwal, de Engenberg. Deze stuwwal is ontstaan doordat gletsjers die Nederland in het Saalien bereikten de ondergrond hebben opgestuwd, waardoor aan het uiteinden van de gletsjers stuwwallen ontstonden.⁸ Door het smeltwater werden puinwaaiers afgezet aan de voet van de stuwwallen. Vanaf het moment dat het landijs smolt verminderde ook de druk op de stuwwallen, waardoor materiaal van de helling af gleed en spoelde en

⁴ AWN afdeling 12.

⁵ Stiboka 1982.

⁶ Alterra 2012.

⁷ de Mulder et al. 2003.

⁸ Berendsen 2008.

hellingafzettingen vormde rondom de stuwwal. In het voormalige gletsjerdal ligt de Eem. Het brede dal begint circa 500 m ten noordoosten van het plangebied.

In de daarop volgende ijstijd, het Weichselien, bereikte het landijs Nederland niet. Door het koude en droge klimaat was bodem wel permanent bevroren. In de zomer ontdooide alleen de bovengrond van de bodem. Daarnaast was er in de zomer veel smeltwater. Ook dit zorgde voor de vorming van hellingafzettingen en verspoeling van de bovengrond van de bodem. Lokaal zand kon gemakkelijk door de wind verplaatst worden en werd elders weer afgezet in de vorm van dekzand. Rondom de stuwwallen werden deze dekzanden afgezet in de vorm van gordeldekzand.

In de late middeleeuwen ging men akkers bemesten met bosstrooisel of heideplaggen die met potstalmest doordrenkt waren. Zo ontstond na verloop van tijd door menselijk handelen een ophoogpakket (plaggendek, esdek) bestaande uit humeus zand.⁹ Indien dit ophoogpakket dikker is dan 50 cm, dan is bodemkundig sprake van een enkeerdgrond.¹⁰ Onder het esdek is vaak de oorspronkelijke podzolbodem nog aanwezig en soms is zelfs een oude akkerlaag zichtbaar, waarin en waaronder de sporen van landbewerking en nederzettingen nog intact worden aangetroffen.

2.3 Bewoningsgeschiedenis

2.3.1 Archeologie

Het plangebied is op de gemeentelijke verwachtingskaart gekarteerd als een archeologisch waardevol verwachtingsgebied (figuur 2.1).¹¹

Op de Archeologische Monumentenkaart¹² staan terreinen vermeld die door de provincie en de RCE zijn geselecteerd vanwege hun archeologische waarde. Een aantal van deze terreinen heeft eveneens de status van beschermd archeologisch monument. Direct ten zuiden van het onderzoeksgebied bevindt zich een beschermd rijksmonument (figuur 2.1). Ter plaatse van de daar aanwezige stuifzanden zijn vuursteensites van de Hamburg en Tjonger cultuur (mesolithicum) aanwezig.

Uit het Centraal Archeologisch Archief¹³ blijkt dat binnen het onderzoeksgebied één waarneming bekend is (figuur 2.1).¹⁴ Deze bevindt zich circa 300 m ten noordwesten van het plangebied. De vondst betreft een loden lakenzegel met het wapen van Amersfoort erop en is gedateerd in de nieuwe tijd. Bij de omschrijving staat vermeld dat de coördinaten bij benadering zijn. Circa 500 m ten noordoosten van het plangebied zijn twee archeologische onderzoeken uitgevoerd. Van één recent archeologisch onderzoek zijn de resultaten nog niet gemeld.¹⁵ Het andere onderzoek betreft een onderzoek in het gebied Eemland.¹⁶ Tijdens het onderzoek zijn archeologische resten uit alle perioden met uitzondering van het paleolithicum, de bronstijd en de Romeinse tijd aangetroffen. Bij nader onderzoek zijn waardevolle vindplaatsen uit het laat-

⁹ Spek 2004.

¹⁰ Bakker en Schelling 1989.

¹¹ Gemeente Soest 2011.

¹² RCE 2012.

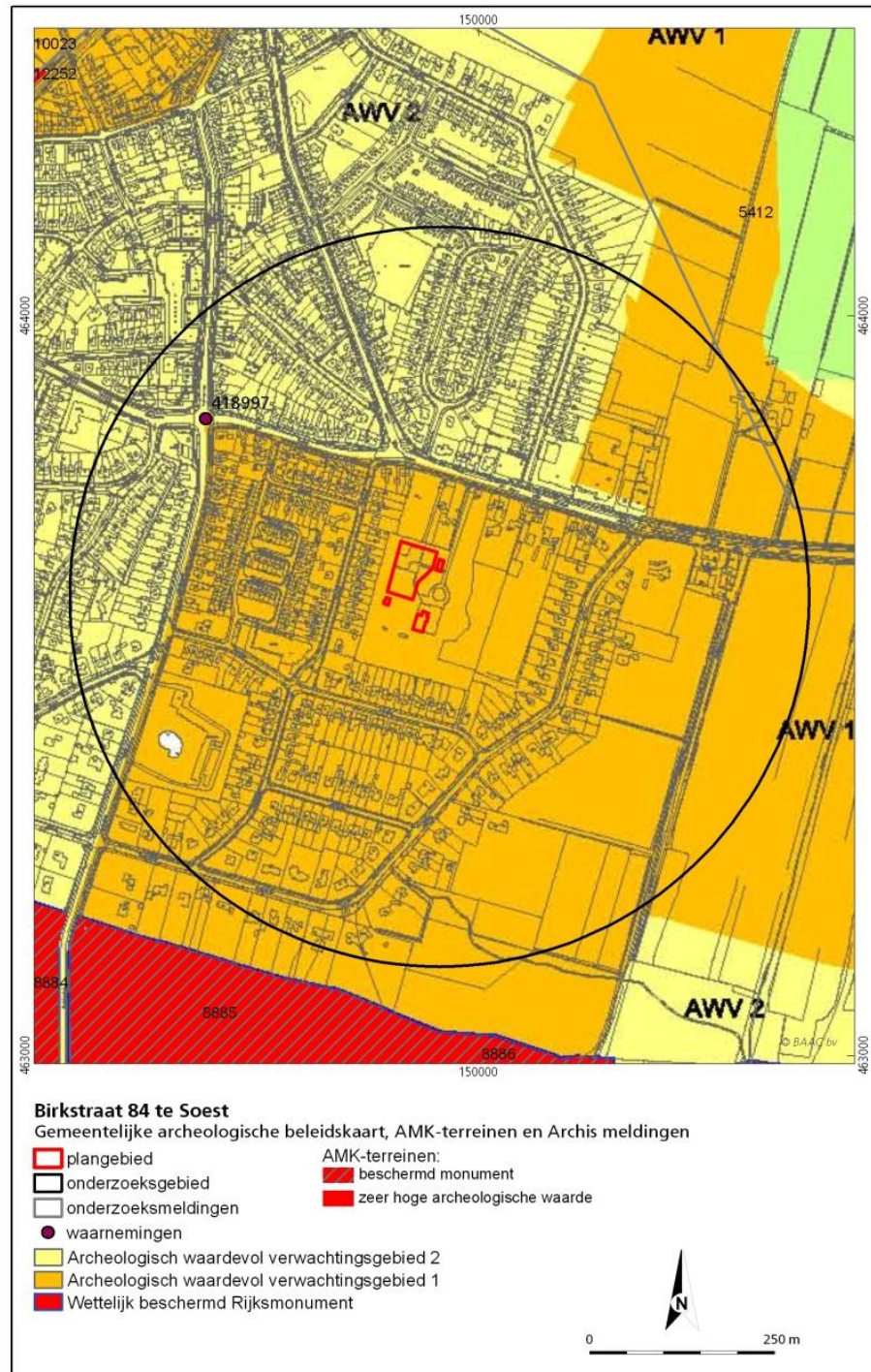
¹³ CAA, RCE 2012.

¹⁴ Waarnemingsnummer 418997

¹⁵ Onderzoeksmeldingsnummer 51325.

¹⁶ Onderzoeksmeldingsnummer 5412, Visscher 1991.

mesolithicum en vroeg neolithicum gevonden. Daarnaast zijn enkele vindplaatsen uit de late middeleeuwen aangetroffen, deze waren echter minder goed geconserveerd.

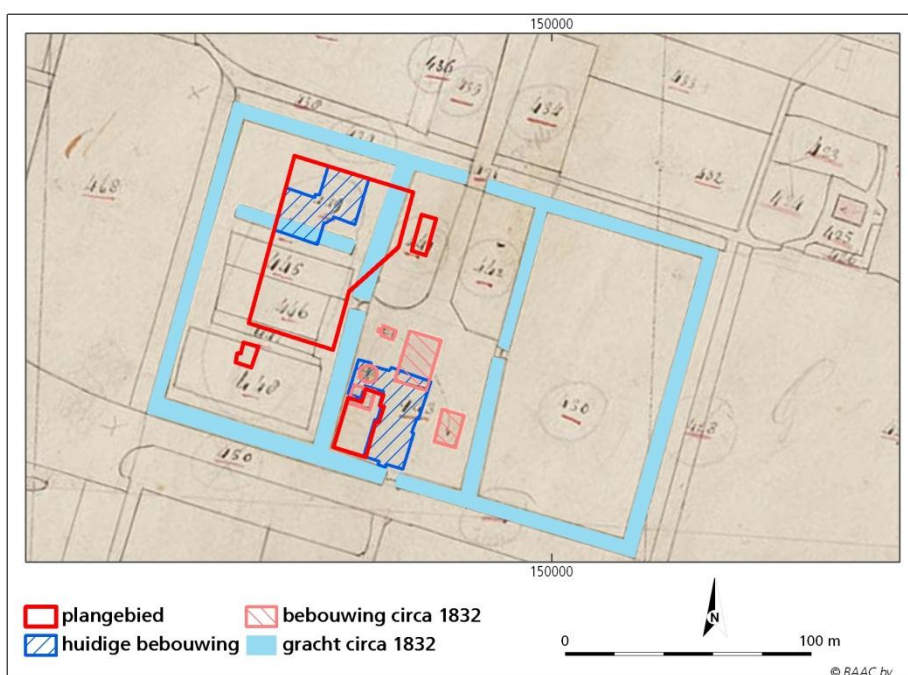

Figuur 2.1 Gemeentelijke verwachtingskaart.¹⁷

¹⁷ Gemeente Soest 2011.

2.3.2 Historie

Het plangebied bevindt zich ter plaatse van de middeleeuwse ontginningseenheid 'De Birk'. Volgens de toelichting op de beleidsadvieskaart¹⁸ heeft de ontginning waarschijnlijk al vroeg plaatsgevonden, maar wel na de tiende eeuw. In de veertiende eeuw bestond het grondgebied van De Birk voornamelijk uit lager gelegen broekgronden langs de Eem en voor een klein deel uit bossen en heidevelden op de stuwwal tussen Amersfoort en Soest. Een strook van 250 m langs de Birkstraat is een gemeentelijk beschermd dorpsgezicht. Het plangebied valt binnen deze strook. Deze strook kan als de meest gave concentratie van boerderijen worden beschouwd, gekarakteriseerd door monumentale boerderijen en oprijlanen. Het gebied heeft een open agrarisch karakter. Mede omdat door de recente ruilverkaveling in dit gebied het agrarische gebruik en dito bestemming van een aantal percelen beperkt is, moet een verdere teloorgang van dit gebied worden voorkomen.

Figuur 2.2 Kadastrale minuut uit circa 1832.¹⁹

Het landgoed Vosseveld, waarbinnen het plangebied zich bevindt,²⁰ heette in eerste instantie Heuvel en Dael. In 1654 werd de buitenplaats aangelegd op de locatie waar in die tijd een boerderij aanwezig was.²¹ Het gebouw was omgracht. Op de kadastrale minuut²² uit circa 1832 is te zien waar de bebouwing en de grachten destijds lagen (figuur 2.2). Ter oriëntatie is tevens de hedendaagse bebouwing ingetekend.

Begin twintigste eeuw werd een nieuw herenhuis gebouwd dat Vosseveld werd genoemd (figuur 2.3). Het werd na 1920 gebruikt als vakantiekolonie voor zieke en zwakke kinderen. In 1949 werd het gebouw verbouwd. In de jaren zeventig

¹⁸ Gemeente Soest 2011.

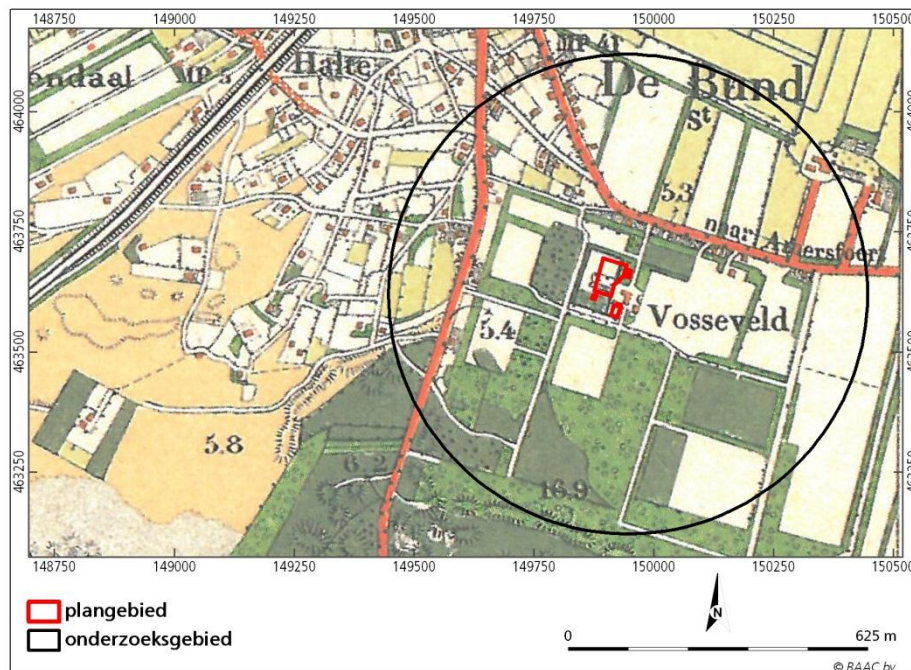
¹⁹ Watwaswaar 2012.

²⁰ Gemeente Soest 2011.

²¹ www.kasteleninutrecht.eu en www.buitenplaatseninederland.nl

²² Watwaswaar 2012.

van de twintigste eeuw kwam het in bezit van het academisch ziekenhuis Utrecht en werd de afdeling kinder- en jeugd psychiatrie er gevestigd. Momenteel is het in bezit van de stichting Amerpoort.

Figuur 2.3 Historische kaart uit 1906.²³

2.4 Archeologische verwachting

Het plangebied heeft archeologisch gezien een gunstige ligging. Overgangen in het landschap vormden een gunstige vestigingsplek in verband met de hoge biodiversiteit. Het plangebied bevindt zich op een overgang van stuwwal naar dekzand en naar het rivierdal van de Eem.

Op basis van de landschappelijke ligging kunnen binnen het plangebied archeologische resten aanwezig zijn vanaf het laat-paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. Direct ten zuiden van het onderzoekgebied ligt een beschermd rijksmonument in verband met archeologische resten uit het mesolithicum.

Het plangebied bevindt zich in een gebied dat in de middeleeuwen is ontgonnen.

In ieder geval in de zeventiende eeuw was op het terrein dat nu Vosseveld heet een boerderij aanwezig, mogelijk had deze een middeleeuwse oorsprong of voorloper. Het huidige herenhuis heeft een zeventiende-eeuwse voorganger gehad. De ontginning, de voormalige boerderij en aanleg van het landgoed zou archeologische resten uit eerdere perioden kunnen hebben verstoord. Op basis van het bureauonderzoek kunnen hierover echter geen sluitende uitspraken worden gedaan. De verwachting op archeologische resten vanaf de middeleeuwen tot en met de nieuwe tijd is echter sowieso hoog.

De momenteel geplande werkzaamheden zullen plaatsvinden ter plaatse van de tuinaanleg, grachten en een bijgebouw van de voorganger van het huidige herenhuis. De locatie van het gebouw van het huidige en voormalige herenhuis maakt geen deel uit van de plannen.

Binnen het plangebied worden archeologische resten verwacht gerelateerd aan een huisplaats. Hierbij moet gedacht worden aan archeologische resten zoals

²³ Uitgeverij Robas Producties 1989.

strooiing van aardewerk, sporen, waterputten, bot, fosfaatvlekken, glas, houtskool en metaal. Resten van een gracht en eventueel afval dat in de gracht is gedumpt, worden ook verwacht. Daarnaast kunnen resten aanwezig zijn zoals ontginningsgreppels, akkerlagen en vuursteenvindplaatsen bestaande uit een strooiing van vuursteen.

Een esdek biedt bescherming aan eventuele archeologische resten uit de perioden van voor de late middeleeuwen die in de top van het originele dekzandprofiel aanwezig kunnen zijn. Intacte enkeerdgronden hebben dan ook een hoge archeologische potentie, waarbij archeologische resten te verwachten zijn in de basis van het esdek en in de top van de mogelijk nog aanwezige onderliggende en begraven podzolbodem. Het sporenniveau is zichtbaar op de overgang naar de C-horizont van de bodem.

3 Inventariserend veldonderzoek

3.1 Werkwijze

Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd op basis van de resultaten van het bureauonderzoek. Hierbij is de tijdens het bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting in het veld getoetst. Bij het inventariserend veldonderzoek (verkennende fase) is het plangebied onderzocht op de geomorfologische, geologische en bodemkundige karakteristieken. Ook geeft het booronderzoek informatie over het intact zijn van de bodem en daarmee informatie over de gaafheid van een eventuele archeologische vindplaats. In het plangebied zijn 6 boringen geplaatst met een Edelmanboor van 7 cm. Er zijn tevens twee extra boringen geplaatst. Het gebruikte aantal boringen is ontoereikend om eventueel aanwezige vindplaatsen te karteren. De boringen zijn uitgevoerd tot maximaal 160 cm beneden maaiveld.

De locaties van de boringen zijn ingemeten met GPS, waarbij de afwijking circa 2 meter bedraagt. De hoogteligging ten opzichte van NAP is uit het Actueel Hoogtebestand Nederland gehaald.²⁴

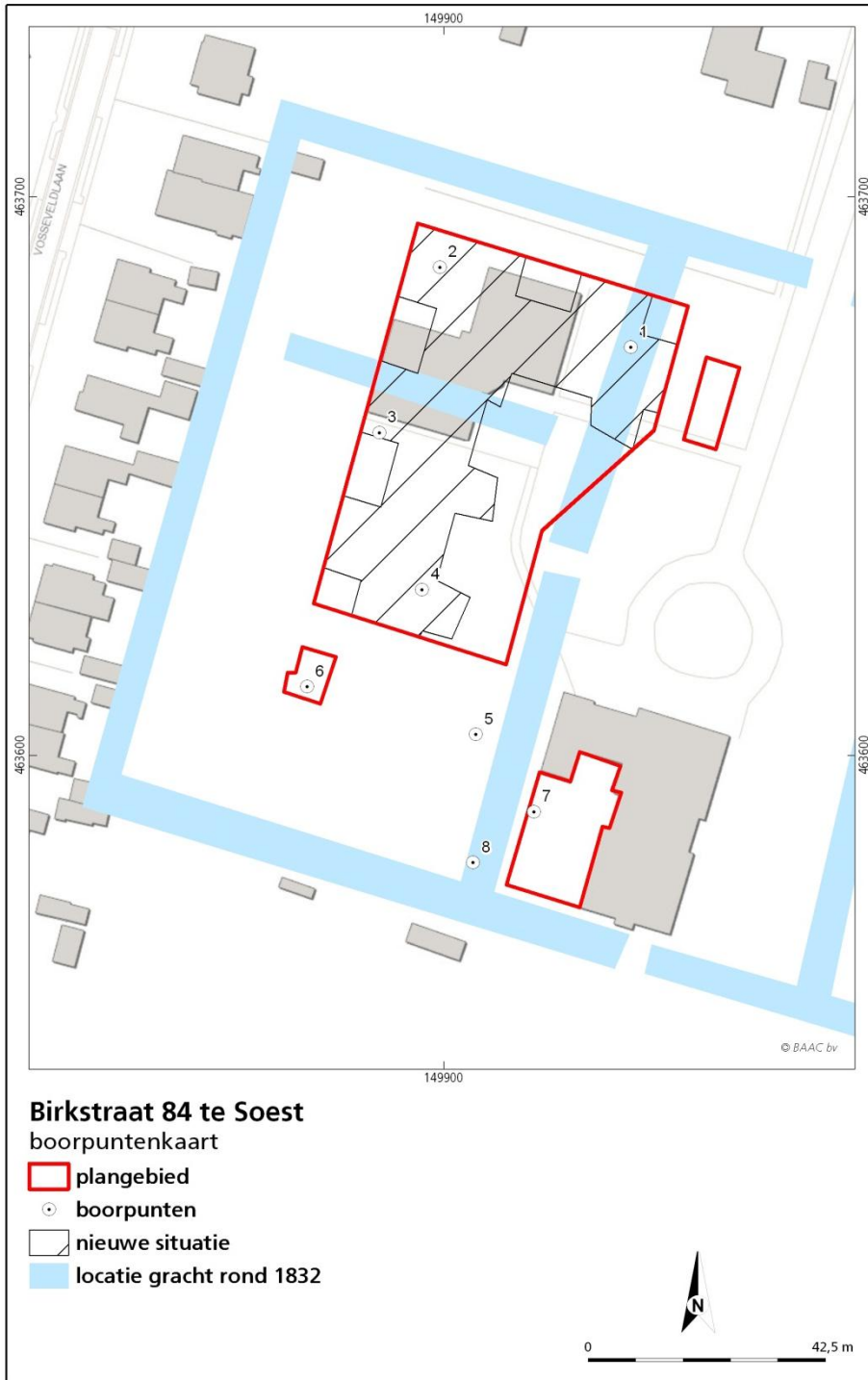
Hoewel het verkennende onderzoek niet specifiek is gericht op het opsporen van archeologische indicatoren is wel op de aanwezigheid daarvan gelet. De bodemlagen zijn met de hand en op het oog onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Archeologische indicatoren (bv. aardewerk, huttenleem, vuursteen, metaal, houtskool en al dan niet verbrand bot) kunnen een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een archeologische vindplaats ter plaatse of in de nabijheid van de boring met indicator. De bodemlagen zijn lithologisch²⁵ en bodemkundig²⁶ beschreven.

Het veldonderzoek heeft plaatsgevonden op 17 maart 2012. In navolgende paragrafen worden de resultaten van het veldonderzoek beschreven. De locaties van de boringen staan weergegeven op de boorpuntenkaart (figuur 3.1). De maaiveldhoogte (in meters t.o.v. NAP) is per boring vermeld in de boorstaten (bijlage 2).

²⁴ AHN 2012.

²⁵ NEN 1989.

²⁶ De Bakker en Schelling 1989.

Figuur 3.1 Boorpuntenkaart inclusief de locatie van de gracht die rond 1832 aanwezig was.

3.2 Veldwaarnemingen

Aan het maaiveld (figuur 2.3) waren geen restanten van de locatie van de voormalige grachten of andere aanwijzingen die zouden kunnen duiden op archeologische resten zichtbaar.

Figuur 3.2 Zicht op het plangebied.

3.3 Verkennend booronderzoek

3.3.1 Lithologie en bodemopbouw

Binnen het plangebied is matig fijn dekzand aangetroffen dat is afgezet op matig grove helling/puinwaaierafzettingen. Het dekzand is goed gesorteerd. De hellingafzettingen voelen scherp aan en in één boring²⁷ is een bijmenging van grind aangetroffen. In de meeste boringen is een A/C-profiel aangetroffen.²⁸ De natuurlijke bodem betrof een podzol. Hiervan is in twee boringen een restant van een BC-horizont aangetroffen.²⁹ In enkele boringen³⁰ is een restant van een esdek aangetroffen.

In drie boringen³¹ is echter dekzand aangetroffen in de top van de natuurlijke bodem. Ook het esdek bestaat uit dekzand. Bij de overige boringen alleen in het verstoorde deel van de bodem dekzand aangetroffen.

3.3.2 Bodemverstoringen

De bodem is verstoord tot 35 à 90 cm beneden maaiveld met een gemiddelde van 70 cm beneden maaiveld. Boring 2 is op 50 cm beneden maaiveld vastgelopen op ondoordringbaar puin. Boring 1 en 8 zijn gezet ter plaatse van de voormalige gracht. Boring 1 is op 90 cm beneden maaiveld vastgelopen op ondoordringbaar puin. Bij boring 8 is de natuurlijke bodem aangetroffen op 90 cm beneden maaiveld.

3.3.3 Archeologische indicatoren

De aangetroffen grachtvulling bestaat uit zwak humeus zand met bouwpuin, voornamelijk baksteenresten. In enkele andere boringen zijn bouwpuin en sintels aangetroffen. Er zijn geen overige archeologische indicatoren aangetroffen. Een verkennend booronderzoek is echter ook niet gericht op het opsporen van archeologische inidcatoren.

²⁷ Boring 8.

²⁸ Boring 1, 3, 6, 7 en 8.

²⁹ Boring 4 en 5.

³⁰ Boring 4 en 5.

³¹ Boring 4, 5 en 7.

3.4 Archeologische interpretatie

Op basis van het verkennend booronderzoek kan de archeologische verwachting, die op basis van het bureauonderzoek is opgesteld, gehandhaafd blijven. Er geldt nog steeds een hoge verwachting op resten gerelateerd aan de herenhuizen inclusief gracht, eventuele middeleeuwse of nieuwe tijd boerderijen en erf resten en / of ontginningssporen. Daarnaast kunnen archeologische resten uit eerdere perioden niet worden uitgesloten. Vanwege de versterking van de top van de natuurlijke bodem worden echter geen intacte vuursteenvindplaatsen meer verwacht. Uit de overige perioden kunnen diepere sporen nog intact zijn. Daarnaast kunnen enkele van de tijdens het verkennend booronderzoek aangetroffen versterkingen sporen betreffen uit de middeleeuwen of nieuwe tijd.

4 Conclusie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Hieronder volgt de beantwoording van de onderzoeksvragen zoals gesteld in het Plan van Aanpak³²:

Zijn binnen het plangebied bekende archeologische waarden aanwezig? Zo ja, zijn er gegevens bekend over de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Binnen het plangebied zijn nog geen archeologische resten bekend. Er hebben echter in de nieuwe tijd twee herenhuizen gestaan, waarvan de eerste omgracht was. Enkele bijgebouwen en de gracht lagen ter plaatse van het plangebied. De herenhuizen werden vooraf gegaan door een boerderij, of deze binnen het plangebied lag is echter niet bekend.

Wat is de verwachte bodemopbouw in het gebied en zijn er gegevens bekend over bodemversturende ingrepen in het verleden binnen het plangebied?

Op basis van het bureauonderzoek worden binnen het plangebied gordeldekzanden met een enkeerdgrond verwacht. Tijdens de aanleg van de herenhuizen en tuinaanleg kunnen bodemverstoringen zijn ontstaan.

Wat is de specifieke archeologische verwachting voor het gebied?

Voor het plangebied geldt op basis van het bureauonderzoek een hoge verwachting op archeologische resten. Er worden resten van de grachten en bijgebouwen van de herenhuizen verwacht. Resten van de nieuwe tijd boerderij en eventueel een middeleeuwse voorganger. Daarnaast kunnen ontginningssporen aanwezig zijn. Archeologische resten uit eerdere perioden kunnen niet worden uitgesloten.

Hoe is de bodemopbouw en is deze nog intact?

De top van de bodem is verstoord. Plaatselijk is echter nog een restant van een esdek aangetroffen en een restant van een podzolbodem. In dit geval kan de bodemverstoring duiden op archeologische sporen. In twee boringen betreft het verstoorde deel van de bodem het materiaal waarmee de gracht is gedempt.

In hoeverre worden archeologische resten bedreigd en is vervolgonderzoek nodig en zo ja, in welke vorm?

Op basis van het veldonderzoek blijft de archeologische verwachting hoog voor alle perioden, met uitzondering van de steentijd. Vanwege de verstoring van de top van de bodem worden geen intacte vuursteenvindplaatsen meer verwacht. Vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven wordt noodzakelijk geacht.

³² de Bondt 2012.

4.2 Aanbevelingen

BAAC bv adviseert op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en het verkennende booronderzoek om vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend proefsleuvenonderzoek.³³ De sloop van de huidige bebouwing kan plaatsvinden tot aan maaiveld. Beneden maaiveld is archeologische sloopbegeleiding noodzakelijk.

In overleg met de gemeente zou nagedacht kunnen worden over mogelijkheden om archeologievriendelijk te bouwen. Bijvoorbeeld door ophoging van het terrein, zodat vergraven van de ondergrond niet noodzakelijk is.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid (gemeente Soest) en leidt tot een selectiebesluit. Dit betekent niet dat reeds gestart kan worden met bodemversturende activiteiten of de daarop voorbereidende activiteiten.

³³ CCvD 2009.

5 Geraadpleegde bronnen

Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN), 2012. Geraadpleegd via www.ahn.nl in april 2012.

Alterra, 2012: *Bodemkaart van Nederland (1:50.000)*. Geraadpleegd via Archis in april 2012.

ANWB, 2004. *Topografische atlas Utrecht (1:25.000)*, ANWB, Den Haag

Bakker, H. de & J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland*, Staring Centrum, Wageningen.

Berendsen, H.J.A., 2008. *De vorming van het land*. Van Gorcum, Assen.

Bondt, S. de . *Onderzoeksvoorstel – plan van aanpak plangebied Birkstraat 84 te Soest. BAAC bv, 's-Hertogenbosch.*

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2009. *Leidraad proefsleuvenonderzoek*. Gouda.

Centraal College van Deskundigen (CCvD), 2010. *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.2*. SIKB, Gouda.

Gemeente Soest, 2011. *Beleidsnota archeologie, beleidskaart en cultuurhistorische kaart*. Soest.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten.

Nederlands Centrum van Normalisatie, 1989. *Classificatie van onverharde grondmonsters*. NEN 5104. Delft.

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012. *Archeologische Monumentenkaart (AMK) en Centraal Archeologisch Archief (CAA)*, geraadpleegd via Archis in april 2012.

Spek, T., 2004. *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch geografische studie*. Matrijs, Utrecht.

Stichting voor Bodemkartering (Stiboka), 1982. *Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000, kaartblad 32 Amersfoort*. Wageningen.

Uitgeverij Robas Producties, 1989. *Grote Historische Atlas van Utrecht, 1:25 000*. Den IJp.

Visscher, H., 1991. *Eemland. Een archeologische kartering, inventarisatie en waardering*. RAAP-rapport 40. Amsterdam.

WatWasWaar, 2012. *Eerste Kadastrale kaart uit de periode 1827-1832*. Online geraadpleegd in april 2012.

Bijlagen

- 1 Bijlage1
- 2 Bijlage2

Bijlage 1

Overzicht van geologische en archeologische tijdvakken

Overzicht geologische en archeologische tijdvakken

Ouderdom in jaren	Chronostratigrafie				MIS	Lithostratigrafie		
	Holoceen				1	Formaties: Naaldwijk (marien), Nieuwkoop (veen), Echteld (fluviaal)		
11.755	Kwartair	Laat	Weichselien (ijstijd)	Laat-Weichselien (Laat-Glaciaal)	Late Dryas (koud)	2	Formatie van Kreftenheye	Formatie van Boxtel
12.745					Allerød (warm)			
13.675					Vroege Dryas (koud)			
14.025					Bølling (warm)			
15.700					Laat-Pleniglaciaal			
29.000		Midden-Weichselien (Pleniglaciaal)	Laat	Midden-Pleniglaciaal	3			
50.000					Vroeg-Pleniglaciaal	4		
75.000					Vroeg-Weichselien (Vroeg-Glaciaal)	Pleistocene		
		5b						
		5c						
	5d							
115.000			Eemien (warme periode)	5e		Eem Formatie		
130.000			Saalien (ijstijd)	6		Formatie van Drente		
370.000	Midden	Midden			Holsteinien (warme periode)	Formatie van Urk	Formatie van Peelo	
410.000								Elsterien (ijstijd)
475.000								
850.000								Vroeg
2.600.000								

Cal. jaren v/n Chr.	¹⁴ C jaren	Chronostratigrafie		Pollen zones	Vegetatie	Archeologische perioden	
1950	0	Laat	Subatlanticum koeler vochtiger	Vb2	Loofbos eik en hazelaar overheersen haagbeuk veel cultuurplanten rogge, boekweit, korenbloem	Nieuwe tijd	
-1500	Vb1			Middeleeuwen			
-450	Va			Romeinse tijd			
0		Holoceen	Subboreaal koeler droger	IVb	Loofbos eik en hazelaar overheersen beuk > 1% invloed landbouw (granen)	IJzertijd	
-12	IVa			Bronstijd			
-800	815		Midden	Atlanticum warm vochtig	III	Loofbos eik, els en hazelaar overheersen in zuiden speelt linde een grote rol	Neolithicum
-2000	2650						
-3755	5000	Vroeg	Boreaal warmer	II	den overheerst hazelaar, eik, iep, linde, es	Mesolithicum	
-4900	7020						
-5300	8240						
-8800	9000	Laat-Pleistoceen	Preboreaal warmer	I	eerst berk en later den overheersend	Laat-Paleolithicum	
11.755	10.150						
12.745	10.800						
13.675	11.800						
14.025	12.000	Weichselien (ijstijd)	Late Dryas	LW III	parklandschap	Laat-Paleolithicum	
15.700	13.000						
		Weichselien (ijstijd)	Allerød	LW II	dennen- en berkenbossen	Laat-Paleolithicum	
		Weichselien (ijstijd)	Vroege Dryas	LW I	open parklandschap	Laat-Paleolithicum	
		Weichselien (ijstijd)	Bølling	LW I	open vegetatie met kruiden en berkenbomen	Laat-Paleolithicum	
-35.000		Laat-Pleistoceen	Midden- Weichselien (Pleniglaciaal)		perioden met een poolwoestijn en perioden met een toendra	Midden-Paleolithicum	
		Laat-Pleistoceen	Vroeg- Weichselien (Vroeg- Glaciaal)		perioden met bos en perioden met een subarctisch open landschap	Midden-Paleolithicum	
		Midden-Pleistoceen	Eemien (warme periode)		loofbos	Midden-Paleolithicum	
		Midden-Pleistoceen	Saalien (ijstijd)			Vroeg-Paleolithicum	
-300.000							

Chronostratigrafie voor Noordwest-Europa volgens Zagwijn (1974), Vandenbergh (1985) en De Mulder *et al.* (2003). Lithostratigrafie volgens De Mulder *et al.* (2003). Mariene isotoop stadium (MIS) volgens Bassinot *et al.* (1994). Atmosferische data volgens Stuiver *et al.* (1998). Zuurstofisotoop calibratie (OxCal) versie 3.9 Bronk Ramsey (2003), toegepast op het Laat-Weichselien en het Holoceen. Archeologische periode-indeling en ouderdom volgens de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB). Vegetatie bewerkt volgens Berendsen (2000). Pollenzones volgens P. Vos & P. Kiden (2005).

Bijlage 2

Boorbeschrijvingen

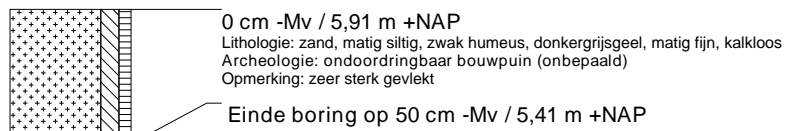
boring: 12118-1

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.934, Y: 463.673, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,56, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: bos, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

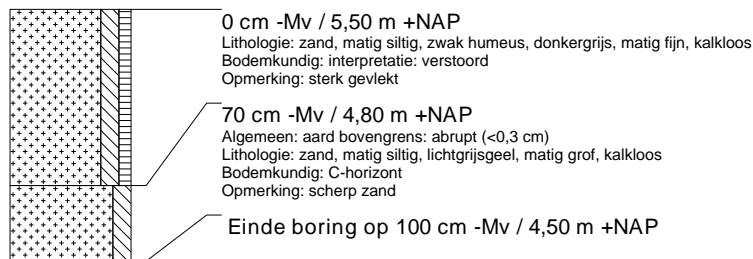
boring: 12118-2

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.899, Y: 463.687, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,91, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

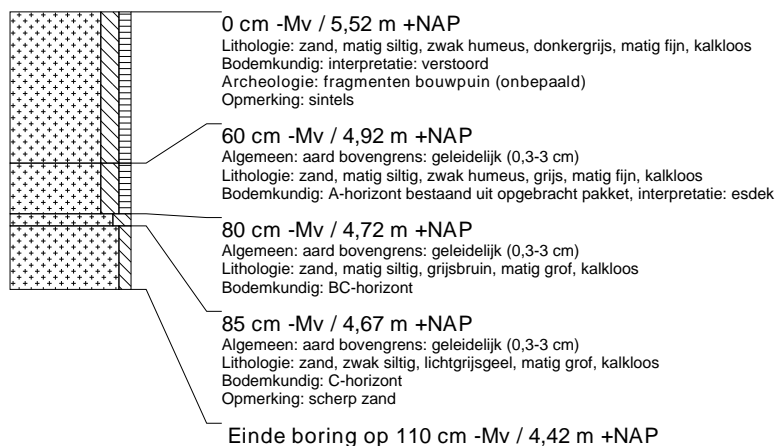
boring: 12118-3

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.899, Y: 463.658, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,50, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

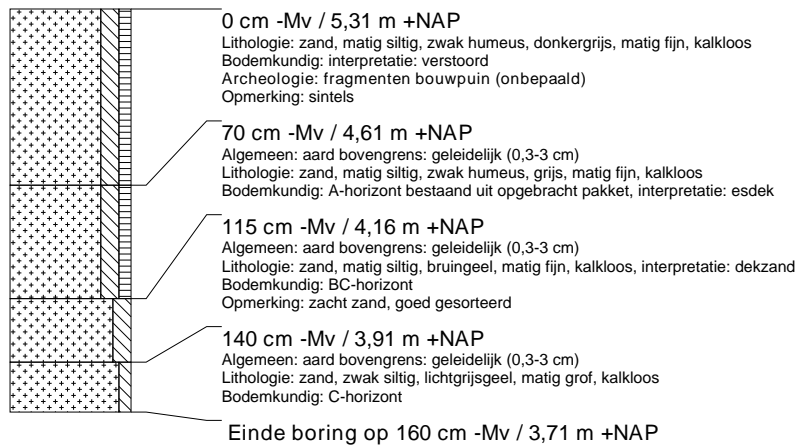
boring: 12118-4

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.896, Y: 463.630, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,52, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

boring: 12118-5

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.906, Y: 463.604, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,31, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

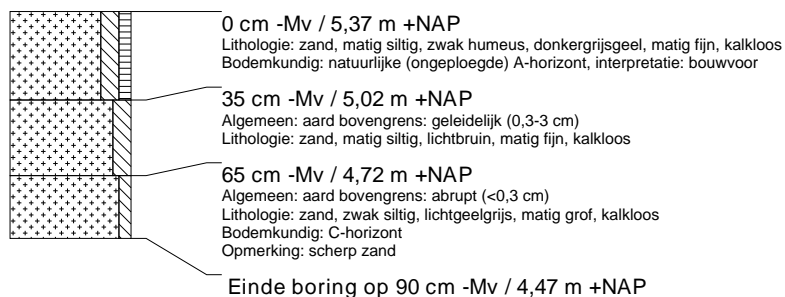
boring: 12118-6

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.876, Y: 463.612, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,30, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

boring: 12118-7

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.916, Y: 463.590, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,37, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

boring: 12118-8

beschrijver: WB, datum: 17-4-2012, X: 149.905, Y: 463.581, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32A, hoogte: 5,69, precisie hoogte: 1 dm, referentievlak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, landgebruik: grasland, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Utrecht, gemeente: Soest, plaatsnaam: Soest, opdrachtgever: JOOP, uitvoerder: BAAC bv

